

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Oslo kommune - Bymiljøetaten
Postboks 636 Løren
0507 OSLO

Vår dato: 21.08.2018
Vår ref.: 201707104-18
Arkiv: 313
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Eline Nordseth Berg
22959210/enbe@nve.no

Delvis nedlegging av dam Ingierstrand og midlertidig nedtapping av magasinet i forbindelse med anleggsarbeid, Oppegård kommune i Akershus

Vi viser til søknad om delvis nedlegging fra Oslo kommune – Bymiljøetaten datert 15.01.18 og søknad om midlertidig nedtapping datert 09.05.18.

Om planene

Oslo kommune – Bymiljøetaten (BYM) har planer om å rehabilitere dam Ingierstrand i Oppegård kommune. Dammen eies av Oslo kommune, og har i dag ingen formål. Tidligere har den vært en del av vannforsyningen til området rundt.

Dam Ingierstrand ligger rett ved parkeringsplassen til Ingierstrand bad, på østsiden av Ingierstrandveien. På sørøstsiden av parkeringsplassen kan man følge en sti opp langs bekken som renner ut av dammen. Dammen er synlig nesten med en gang man kommer inn på stien, men området er i utgangspunktet bortgjemt i tett skog. Stien leder videre opp i Delingsdalen.

Dam Ingierstrand er bygget som en vertikal platedam, like bred øverst og nederst. Det foreligger ikke dokumentasjon på dammen, men BYM antar at den ble bygget i forbindelse med Ingierstrand bad som sto ferdig i 1934.

Dammen er ikke stabil og tilfredsstillende ikke kravene i damsikkerhetsforskriften. Vannstanden har vært senket ned til LRV siden juni 2017 for å redusere risikoen ved dammen. Dette ble godkjent av NVE i brev av 09.06.17.

Dam Ingierstrand skal bygges om fra en vertikal plate til en gravitasjonsdam i betong. Det gjøres ved at det støpes på betong på luftsiden. Dette vil gi bedre stabilitet. Dammen gjøres både lavere ($\div 1,5$ m) og smalere ($\div 5$ m). Overløpet, som nå er sentrert på dammen, vil flyttes over på høyre side (sett fra luftsiden), og bekken ledes over en vegetasjonsdekket knaus og ned i bekkeløpet. Vannstanden vil senkes med ca. 1,26 m.

En kort anleggsvei er planlagt langs stien fra parkeringsplassen til dammen. Det er ikke søkt om deponi.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

I forbindelse med anleggsperioden søker BYM også om midlertidig tillatelse til å tappe magasinet helt ned slik at bunntappeluka kan skiftes i en periode på 2-3 måneder. Det står i søknaden at arbeidet vil gjennomføres mellom 01.09-15.06 2018/2019. Søker har i ettertid informert NVE om at de tviler på at de rekker det høsten 2018, men at våren 2019 er innen rekkevidde.

Dam Ingierstrand – hoveddata

TILSIG		Nå-situasjon	Omsøkt
Nedbørfelt	km ²	1,6	1,6
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	0,65	0,65
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	12,9	12,9
Middelvannføring	l/s	20,6	20,6
Alminnelig lavvannføring	l/s	0,5	0,5
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	0,3	0,3
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	2	2

DAM OG MAGASIN

Magasinvolum	m ³	1700	1000
HRV	moh.	36,56	35,3
LRV	moh.	35,3	35,3
Damtype		Vertikal plate	Gravitasjonsdam
Damhøyde	m	5	3,5
Damlengde	m	13	8
Overflateareal	m ²	830	550

Høring

Søknadene er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Søknaden om delvis nedlegging er sendt på begrenset høring til kommunen, Fylkesmannen og fylkeskommunen. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn i Oppegård kommune. Søknaden om midlertidig nedtapping er ikke sendt på høring, da NVE mener det aspektet ved nedleggingen er godt nok opplyst fra før.

NVE var på befaring i området den 04.05.18 sammen med representanter for søkeren, kommunen og Fylkesmannen. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Oppegård kommune har uttalt følgende i brev av 23.03.18:

«Oppegård kommune har ingen innvendinger til det foreslåtte tiltaket vassdragsteknisk. Det gjøres oppmerksom på at kommunen arbeider med en reguleringsplan for vann- og avløpsledninger for Svartskog, som blant annet inkluderer en regulering av Ingierstrand Bad. Ledninger skal ilandføres inne i bukten ved badestranden. Dersom tiltaket får virkning for bekken som renner ut i bukten, bes det om at Oppegård kommune kontaktes ved undertegnede, slik at vi får tatt hensyn til dette i planleggingen.

Oppegård kommune kan på bakgrunn av høringsdokumentene ikke vurdere hvilke konsekvenser en nedtapping av dammen vil ha for natur og vilt. Det må derfor bes om at det foretas en vurdering av hvilke konsekvenser en nedtapping av vannet vil ha for vilt og natur i

Delingsdalen. Delingsdalen er et naturreservat, og et viktig område for vilt med bl.a. rådyr, elg, bøksanger, jerpe, svartspett og tretåspett.»

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har uttalt følgende i brev av 15.03.18:

« ...

Fylkesmannens vurdering

Lokaliteten er registrert i Naturbase med verdi B grunnet forekomst av en nær truet art, dronningstarr. Norconsult har befart området og mener at dronningstarr vil klare seg ved en permanent senkning av vannstanden. Fylkesmannen anbefaler at tiltakshaver flytter plantene nærmere vannkanten dersom det vil forbedre overlevelsen av bestanden. Vi kan ikke se at det er andre naturverdier som vil berøres av tiltaket.

Dersom det har blitt drevet forurensende aktivitet oppstrøms, bør det vurderes om det skal tas sedimentprøver.»

Akershus fylkeskommune har uttalt følgende i brev 19.02.18:

« ...

Automatisk fredete kulturminner

Tiltaket er vurdert ut fra fylkeskommunens rolle som regional fagmyndighet for kulturminner. Området er ikke befart. Uttalelsen gis på grunnlag av arkiv- og kartmateriale. Det er kjent en rekke automatisk fredete kulturminner i området for dam Ingierstrand. Rett nord for dammen er det registrert to bosetning- og aktivitetsområder (ID 95094 og IS 71166 i kulturminnedatabasen Askeladden) datert til steinalder. To kullgroper (ID 30602 og ID 11263) fra jernalder-middelalder er registrert øst for dammen. Alle er automatisk fredete.

Området dammen ligger i har høyt potensial for funn av automatisk fredete kulturminner. Det vil være nødvendig å gjennomføre en arkeologisk registrering i forkant av tiltaket. Da det på nåværende tidspunkt ikke foreligger konkrete planer som viser arealet som vil bli berørt i en anleggsfase (som adkomstveier, anleggs- og deponiområder) er det ikke mulig å si noe om omfanget av behovet for de arkeologiske registreringene. Et detaljert budsjett vil først kunne utarbeides når slike planer foreligger. Det er ikke anledning til å gjøre inngrep i området før forholdet til kulturminner er avklart - det frarådes å hugge området før en avklaring.

Etter ønske fra Olav Olsen v/Thomas Konow stiller Akershus fylkeskommune gjerne til en felles befaring. Denne bør gjennomføres når marken er snøfri.

Nyere tids kulturminner

Området er ikke befart. Uttalelse gis på bakgrunn av arkivmateriale. Dammen som ønskes delvis nedlagt ligger i uregulert område. Kommuneplanen er gjeldende plangrunnlag hvor området er sonet til LNFR med hensynssone bevaring naturmiljø. Dammen ligger innenfor område nr. 31 i rapporten Follo Kulturlandskap (2008), vurdert til å være av nasjonal/regional verdi.

Dammen skal ha vært bygget på 1930-tallet i forbindelse med oppføringen av friluftsbadet på Ingierstrand, og vann fra dammen skal blant annet ha vært brukt til dusjanleggene ved badet. Ingierstrand bad er vedtatt fredet av 6. mai 2004, med hjemmel i lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 (kml.), § 22a, jf. § 15. Dammen inngår ikke i selve fredningen, men har kulturminneverdi som del av historien knyttet til badeanlegget. I forbindelse med høringen av fredningsforslaget uttalte fylkeskommunen at dammen burde reguleres med hensynsone bevaring av kulturmiljø.

Etter vår vurdering har dammen bevaringsverdi. Dersom dammen skal ut av bruk gjennom senkning av vann, bør selve konstruksjonen bevares og vurderes regulert med hensynsone bevaring av kulturmiljø.

Friluftsliv

Dammen ligger oppstrøms Ingierstrand bad som er et regionalt viktig friluftsområde. I tillegg ligger dammen nedstrøms Delingsdalen naturreservat. Akershus fylkeskommune forutsetter at tiltaket ikke påvirker disse viktige nærliggende friluftslivsverdiene (badeplass med parkeringsplass og naturreservat).

I følge saksfremstillingen «er det noen turstier i området og en bål plass for turgåere ved vannet». Vi gjøre oppmerksom på at Oppegård kommune for tiden gjennomfører prosjekt «Kartlegging og verdsetting av områder for friluftsliv». Vi anbefaler at dette arbeidet legges til grunn for å avklare eventuelle lokale friluftslivskvaliteter som kan bli berørt av tiltaket.

Vann- og innlandsfiskforvaltning

Uttalelsen er vurdert ut fra fylkeskommunens rolle som prosessmyndighet etter vannforskriften. Akershus fylkeskommune har vedtatt regionalplan for vannforvaltning 2016-2021. Planen skal ligge til grunn for all kommunal og regional planlegging. Planen setter strenge krav til forvaltning av vannforekomster gjennom vannforskriften §§ 1, 4 og 12, for å sikre god økologisk og kjemisk vannkvalitet i overflatevann. Planområdet ligger innenfor vannområdet PURA. Slik tiltaket er beskrevet kan vi ikke se at det har negativ påvirkning vannkvaliteten eller på arter fylkeskommune forvalter og vi har derfor ingen merknader til tiltaket i så henseende. Fylkesrådmannen forutsetter at tiltaket gjennomføres på en slik måte at det ikke forringer tilstanden i vannforekomsten.»

NVEs vurdering

Delvis nedlegging – senking av vannstand med 1,26 m

I forbindelse med utarbeidelse av søknaden er det laget et notat om naturmangfoldet rundt dam Ingierstrand. Notatet er utarbeidet av Norconsult. I tillegg har NVE befart området, og gjort egne søk i tilgjengelige databaser 05.06.18.

Dammen i seg selv er registrert som naturtypen *Dam* med verdien B – viktig. I faktaarket står at den under tvil er registrert med B-verdi, fordi det forekommer en nær truet art – dronningstarr. Rundt dammen er naturtypen *Rik barskog* registrert, også denne med B-verdi. Naturtypen strekker seg fra parkeringsplassen og oppover Delingsdalen. Om naturtypen *Rik barskog* står det blant annet at skogen kun er middels gammel og at det er lite død ved.

Det er ikke registrert rødlistearter i tilknytning til dammen i artskart, men Norconsult skriver at dronningstarr (NT) vokser i vannkanten. Utenom dronningstarr er floraen vanlig forekommende, men det er et lite område med rik svartorsumpskog i dammens østre ende.

Notatet fra Norconsult konkluderer med at en delvis nedlegging ikke vil ha store negative konsekvenser. Dette er NVE enig i, men vi mener at det bør vurderes om deler av kantvegetasjonen skal flyttes til det «nye» vannspeilet. Dette er for øvrig vurderinger vi mener Bymiljøetaten kan gjøre i samråd med eksperter.

Fordi vannstanden har vært senket til LRV en tid allerede har bekken tatt seg et løp i tørrlagt sedimenter. Dette løpet bukker og svinger seg i terrenget. Vi mener løpet må få utvikle seg upåvirket og ber Bymiljøetaten ikke grave eller legge om løpet. Utover flytting av vegetasjon frem til ny vannkant og bekkebredd mener vi at det ikke er nødvendig å pålegge revegetering.

Veien inn til dammen er planlagt i naturtypen Rik barskog med B-verdi. Vi mener dette er uheldig og at det bør tilstrebes at traseen holdes så smal som mulig. Vi mener at en løsning hvor et riggområde etableres på parkeringsplassen bare 100 m fra dammen vil være bedre enn å etablere en vei som skal tåle betongbil i det trange dalsøkket fra parkeringsplassen til dammen. Dette ble diskutert på befaring som en alternativ løsning til det som står i søknaden. I tillegg mener vi at den døde veden som evt. ligger og står i dalsøkket må bli liggende/stående så langt det er mulig.

NVE mener at vurderingene er i tråd med prinsippene i naturmangfoldloven som skal ivaretas når vedtak treffes, jf. naturmangfoldloven §§ 8-12. NVE vil i den forbindelse påpeke at tiltaket er midlertidig og av begrenset omfang. NVE kan heller ikke se at tiltaket er i strid med forvaltningsmålet for arter eller økosystemer, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Det er registrert to kullfremstillingsanlegg øst for dam Ingierstrand. Disse er automatisk fredet, men vil ikke bli påvirket av vannstandsendringen.

Som Akershus fylkeskommune skriver, så er det et potensiale for andre automatisk fredete kulturminner. Hvis tiltaket får tillatelse ber NVE søke om å ta kontakt med fylkeskommunen for å avklare behovet for videre undersøkelser. Dette må gjøres før en begynner å gjøre inngrep i området.

Angående dammens egenverdi som kulturminne, mener vi at den vil være en bedre del av et utvidet kulturmiljø med Ingierstrand bad hvis den er i ordentlig stand. Selv om dammen vil bli litt annerledes og litt mindre, mener vi at den fremdeles viser bruken fra 1900-tallet på en god måte.

Midlertidig senking av vannstand ned til bunntappeluka

NVE kan gi tillatelse til fravik fra normalvannstand etter vannressursloven § 8 når formålet er nødvendig reparasjons- og vedlikeholdsarbeid. Tiltaket faller etter vårt syn inn under dette formålet.

NVE mener det kan virke som at det beste tidspunktet å gjennomføre anleggsperioden på, er høsten. Dette for å ta mest mulig hensyn til vegetasjonen rundt. Fordi dette ikke er helt sikkert, ber vi Oslo kommune undersøke nærmere konsekvensene ved nedtapping i forskjellige årstider, og velge den perioden med minst konsekvenser.

For å unngå erosjon og unødvendig avrenning fra sedimenter i magasinet bør en nedtappingshastighet på 15 cm/døgn ikke overskrides. Vannstanden i magasinet er bare rundt 5 m, så en begrenset nedtappingshastighet forlenger ikke nedtappingsperioden nevneverdig.

NVEs vedtak

NVE gir tillatelse til at Oslo kommune – Bymiljøetaten kan senke vannstanden ved dam Ingierstrand med ca. 1,26 m. Vi gir også tillatelse til å senke vannstanden ytterligere slik at det er mulig å få byttet bunntappeluka i dammen over en periode på 2-3 måneder i 2019-2020.

Tillatelsen er gitt i medhold av vannressursloven § 8.

Tillatelsen blir gitt på følgende vilkår:

- For å opprettholde en vannføring i bekken nedstrøms dammen bør alt tilsig ledes forbi dammen i anleggsperioden.
- Alle vannføringsendringer skal skje med myke overganger. Tapping av magasinet skal skje med en maksimal nedtappingshastighet på 15 cm/døgn.
- Det skal føres protokoll over vannstanden i magasinet i det tidsrommet vannstanden er under omsøkt vannstand.
- Perioden med vannstand under LRV må gjøres så kort som mulig. Oppfylling til omsøkt vannstand skal skje så raskt som mulig etter at arbeidene er avsluttet.
- Nedtappingen skal kunngjøres én gang lokalt i god tid før nedtappingen starter og ved oppslag på stedet.
- Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelsene gitt i loven eller i medhold av loven, plikter konsesjonæren etter krav fra NVE å bringe forholdene i lovlig orden. NVE kan fastsette tvangsmulkt ved overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre bestemmelser med hjemmel i lov.
- NVE forutsetter at Oslo kommune – Bymiljøetaten har ordnet de privatrettslige forholdene som eventuelt måtte bli skadelidende av tiltaket.

Detaljplan

Dere må utarbeide detaljplan for ombyggingen, og sende den til NVE. Planen skal være godkjent av NVEs miljøtilsyn før arbeidet starter. Vi viser til NVEs veiledere 2 og 3 fra 2013: *"Rettleiar til forskrift om internkontroll etter vassdragslovgjevinga."* og *"Veileder for utarbeidelse av detaljplan for miljø og landskap for anlegg med vassdragskonsesjon"* som finnes på <http://www.nve.no/miljotilsyn>.

Vi minner også om at tiltakshaver må sørge for at planene er i samsvar med kommunal reguleringsplan og/eller arealplan.

Konsekvensklassifisering

Før utarbeidelse av tekniske planer for den nye dammen kan igangsettes, må søknad om konsekvensklasse for gitt alternativ være sendt NVE og vedtak fattet. Konsekvensklassen er bestemmende for sikkerhetskravene som stilles til planlegging, bygging og drift og må derfor være avklart før arbeidet med tekniske planer starter.

Om klage og klagerett

Dere kan klage på denne avgjørelsen til Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunktet underretningen er kommet fram til partene, jf. forvaltningslovens kapittel VI. Klageretten er begrenset til parter (grunneiere, rettighetshavere og konsesjonssøker) og andre med rettslig klageinteresse (hovedsakelig organisasjoner som representerer berørte interesser).

En klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatby
direktør

Gry Berg
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi til:

Akershus fylkeskommune
Dr. Techn. Olav Olsen AS v/Thomas Konow
Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Oppegård kommune